# Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2016, sp. zn. 29 Cdo 4123/2014, ECLI:CZ:NS:2016:29.CDO.4123.2014.1

**Číslo:** 95/2018

**Právní věta:**

Účastníci řízení a soudy jsou vázáni usnesením o věcné příslušnosti nadřízeného soudu. Tato vázanost se ovšem promítá výlučně v posouzení procesní otázky řešené výrokem (§ 159a odst. 1 a 4 o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2013), tedy v posouzení, který soud je věcně příslušný k projednání a rozhodnutí věci v prvním stupni. Je naopak vyloučeno, aby nadřízený soud rozhodující o věcné příslušnosti v režimu § 104a o. s. ř. formuloval jakýkoli závazný právní názor k otázce, jak má být meritorně posouzen žalobou uplatněný nárok, nebo aby (dokonce) soud, jemuž byla věc postoupena jako soudu věcně příslušnému, nebo účastníci řízení vydávali závěry, jež nadřízený soud přijal pro účely odpovědi na otázku, který soud je v prvním stupni věcně příslušný k projednání a rozhodnutí věci, za závazný právní názor při následném rozhodování takto určeného věcně příslušného soudu o žalobou uplatněném nároku.

Odpůrčí nárok podle insolvenčního zákona neztrácí tuto svou povahu jen proto, že k jeho projednání a rozhodnutí byl rozhodnutím nadřízeného soudu závazně určen jiný (než zákonem předepsaný) soud prvního stupně. I takový nárok nepochybně má (musí) být v meritorním rozhodnutí poměřován úpravou obsaženou v ustanoveních § 235 a násl. insolvenčního zákona.

**Soud:** Nejvyšší soud

**Datum rozhodnutí:** 31.10.2016

**Spisová značka:** 29 Cdo 4123/2014

**Číslo rozhodnutí:** 95

**Číslo sešitu:** 7

**Typ rozhodnutí:** Usnesení

**Hesla:** Incidenční spory, Příslušnost soudu věcná

**Předpisy:** § 104a odst. 7 o. s. ř. ve znění do 31.12.2013
§ 235 IZ

**Druh:** Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

**Sbírkový text rozhodnutí:**

*Nejvyšší soud zamítl dovolání žalovaného proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 9. 4. 2014, sp. zn. 47 Co 94/2014.*

**I.**

**Dosavadní průběh řízení**

1. Žalobou podanou u Krajského soudu v Praze (dále jen „insolvenční soud“) dne 28. 1. 2013 a vedenou pod sp. zn. 33 ICm 244/2013, se žalobci (a/ L. & F. s. r. o. (dále též jen „dlužník“) a b/ Mgr. M. C., jako insolvenční správkyně žalobce a/) domáhali vůči žalovanému (L. České republiky, s. p.) toho, aby určil, že označené smlouvy (28 smluv uzavřených mezi žalobcem a/ a žalovaným v době od 23. 12. 2010 do 24. 2. 2011) jsou neplatné (eventuálně neúčinné) a aby uložil žalovanému „vydat“ do majetkové podstaty dlužníka částku 4 202 760 738 Kč s příslušenstvím (tvořeným zákonnými úroky z prodlení).

2. Usnesením ze dne 18. 9. 2013, č. j. 33 ICm 244/2013, 101 VSPH 289/2013-264 (KSPH 37 INS 23802/2012), rozhodl Vrchní soud v Praze (jako nadřízený soud), že k projednání a rozhodnutí věci v prvním stupni jsou v části týkající se zaplacení („vydání“) plnění z neplatných (eventuálně neúčinných) smluv věcně příslušné okresní soudy a potud postoupil věc k dalšímu řízení Okresnímu soudu v Hradci Králové (dále jen „okresní soud“).

3. Rozsudkem ze dne 19. 12. 2013, č. j. 15 C 391/2013-341, okresní soud (v postoupené části) zamítl žalobu (bod I. výroku) a rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku).

4. Okresní soud dospěl k závěru, že žaloba o zaplacení požadované částky je předčasná, když právním důvodem žaloby (ve smyslu skutečností, na nichž se zakládá) je pravomocné rozhodnutí insolvenčního soudu o neplatnosti právního úkonu nebo o jeho neúčinnosti (a soupis majetkové podstaty). Proto také řízení nepřerušil (do pravomocného skončení incidenčního sporu vedeného u insolvenčního soudu).

5. K odvolání žalobců i žalovaného (u toho jen proti výroku o nákladech řízení) Krajský soud v Hradci Králové usnesením ze dne 9. 4. 2014, č. j. 47 Co 94/2014-475:

> [1] Určil, že soudkyně Mgr. M. Š. není vyloučena z projednávání a rozhodování věci vedené u okresního soudu pod sp. zn. 15 C 391/2013 (první výrok).
>
> [2] Zrušil rozsudek okresního soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

6. Odvolací soud dospěl po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu k následujícím závěrům:

> [1] Námitka nedostatku věcné legitimace žalobkyně b/ není důvodná. Insolvenční soud povolil reorganizaci dlužníka usnesením ze dne 30. 1. 2013, č. j. KSPH 37 INS 23802/2012-B-125, a dlužník je v průběhu reorganizace dlužníkem s dispozičním oprávněním. Žalobu o určení neplatnosti právního úkonu tak ve smyslu § 231 odst. 2 věty druhé zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), [ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též jen „v rozhodném znění“)] mohou podat jak dlužník, tak insolvenční správkyně. Odpůrčí žalobu pak může podat pouze insolvenční správkyně. U žaloby na vydání plnění poskytnutých podle neplatných nebo neúčinných právních úkonů jde o nároky natolik svázané s určovací částí žalob, že i potud je dána aktivní legitimace žalobkyně b/. O úmyslu zákonodárce co do souvislosti řízení o určení a řízení o plnění svědčí i novela insolvenčního zákona provedená s účinností od 1. 1. 2014 [jde o zákon č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů], která zakotvila (v § 239 odst. 4) právo insolvenčního správce požadovat odpůrčí žalobou vedle určení neúčinnosti dlužníkova právního úkonu i toto peněžité plnění nebo peněžitou náhradu plnění.
>
> [2] Nebyl důvod zamítnout žalobu pro předčasnost.

[3] U neplatnosti právního úkonu není právním důvodem pohledávky rozhodnutí insolvenčního soudu o této neplatnosti, nýbrž bezdůvodné obohacení žalovaného vzešlé z neplatných smluv. Skutečnost, že v době podání žaloby na plnění není ještě deklarována neplatnost smluv, nemůže vést k zamítnutí žaloby na plnění. Naopak je namístě přerušit řízení o žalobě na plnění dle § 109 odst. 1 písm. b/ zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“). Při zamítnutí žaloby by hrozilo promlčení pohledávky na vrácení bezdůvodného obohacení [§ 107 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“)].

[4] U neúčinnosti právního úkonu připouští insolvenční zákon od 1. 1. 2014 souběh žaloby o určení neúčinnosti s žalobou na plnění. Jakkoli novelizované znění insolvenčního zákona nelze uplatnit na žalobu v této věci, je z něj zřejmý úmysl zákonodárce vyjádřit spojitost těchto žalob. I zde je tedy namístě přerušit řízení o žalobě na plnění dle § 109 odst. 1 písm. b) o. s. ř. do právní moci rozhodnutí o neúčinnosti právních úkonů.

## II.
## Dovolání a vyjádření k němu

7. Proti druhému výroku usnesení odvolacího soudu (a to zjevně jen v rozsahu týkajícím se té jeho části, kterou odvolací soud zrušil rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku o věci samé) podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení těchto právních otázek:

[1] Otázky závaznosti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 9. 2013.

[2] Otázky dvoufázovosti uplatnění právních následků neplatných či neúčinných úkonů podle insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 12. 2013 (a v návaznosti na to vedení dvou sporů).

[3] Otázky počátku běhu promlčecí lhůty nároku na vydání plnění z neplatného nebo neúčinného právního úkonu do majetkové podstaty dlužníka.

[4] Otázky předčasnosti žaloby na vydání plnění z neplatného nebo neúčinného právního úkonu dle insolvenčního zákona, dokud není pravomocně rozhodnuto o neplatnosti nebo neúčinnosti dotčeného právního úkonu.

[5] Otázky, zda je důvod přerušit řízení, je-li zde jiný důvod pro zamítnutí žaloby.

8. Podle dovolatele jsou otázky ad [2] až [5] dovolacím soudem neřešené. Otázka ad [1] závisí na dovolacím soudem vyřešené právní otázce, která má být dovolacím soudem posouzena jinak. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci ve smyslu ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř. a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

9. K jednotlivým otázkám argumentuje dovolatel následovně:

Ad [1] (K závaznosti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 9. 2013).

Přímo z výroku usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 9. 2013 vyplývá, že případným hmotněprávním důvodem nároku „na zaplacení“ je až pravomocný výrok o určení neplatnosti nebo neúčinnosti předmětných právních úkonů. Odvolací soud tohoto závěru Vrchního soudu v Praze (že tvrzený nárok „na zaplacení“ dosud nevznikl, jelikož jeho vznik je podmíněn pravomocným rozhodnutím o neplatnosti nebo neúčinnosti předmětných právních úkonů) nedbal, ač pro něj byl závazný s přihlédnutím k § 11 odst. 1 věty druhé a třetí o. s. ř.; potud dovolatel poukazuje na závěry

formulované k závaznosti usnesení o věcné příslušnosti v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2296/2013, [jde o usnesení uveřejněné pod číslem 69/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 69/2014“), které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu]. Potud dovolatel dále dovozuje i rozpor napadeného rozhodnutí s ustanovením § 135 odst. 2 o. s. ř. (v kontextu s § 159a o. s. ř.), poukazuje na závěry obsažené v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 5. 2012, sp. zn. 26 Cdo 3053/2011 a v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2006, sp. zn. 22 Cdo 587/2005.

Ad [2] (K „dvoufázovosti“ uplatnění právních následků neplatných či neúčinných úkonů podle insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 12. 2013).

10. Dovolatel poukazuje na dikci § 233 odst. 1 a § 239 odst. 4 insolvenčního zákona, v rozhodném znění, a na další rozhodnutí Vrchního soudu v Praze i Vrchního soudu v Olomouci, jakož i na rozhodnutí některých insolvenčních soudů prvního stupně (Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci a Městského soudu v Praze) a s tím, že jde o rozhodnutí souladná se závěry Vrchního soudu v Praze o dvoufázovosti řízení, obsaženými v (jeho) usnesení z 18. 9. 2013. Z literatury pak na podporu téhož cituje z díla Kotoučová, J. a kol.: Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck. 2010, str. 512. K tomu shrnuje, že z dosavadní rozhodovací praxe označených soudů i z odborné literatury „jasně vyplývá“, že podmínkou pro uplatnění nároků z neplatného (či neúčinného) právního úkonu je existence pravomocného rozhodnutí insolvenčního soudu o neplatnosti (či neúčinnosti) právního úkonu (což odvolací soud nerespektoval).

11. K tomu dovolatel dodává, že si je vědom závěrů obsažených v usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 2. 2011, sp. zn. 31 Cdo 365/2009 [jde o usnesení uveřejněné pod č. 68/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 68/2011“)], kde ale poukazuje na to, že šlo o výklad úpravy podle zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“). Stejně tak si je vědom toho, že v rozsudku ze dne 27. 2. 2014, sp. zn. 29 Cdo 677/2011 [jde o rozsudek uveřejněný pod č. 60/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 60/2014“)], se Nejvyšší soud přihlásil k závěrům obsaženým v R 68/2011 jako k použitelným i pro insolvenční řízení.

12. S tímto závěrem Nejvyššího soudu (z R 60/2014) dovolatel nesouhlasí, k čemuž s přihlédnutím k dikci § 2 písm. a), § 159 odst. 1 a 2, § 160 odst. 1, § 231 odst. 2, § 233 odst. 1, § 237, § 239 odst. 1 a § 294 odst. 4 insolvenčního zákona (v rozhodném znění) dovozuje, že nejde o incidenční spor.

13. Potud dovolatel poukazuje i na názor obsažený v usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 11. 2009, sp. zn. I. ÚS 2489/09 (které je – stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu zmíněná níže – dostupné na webových stránkách Ústavního soudu) a tam zmíněného odkazu na článek Winterová, A.: Incidenční spory. Bulletin advokacie číslo 4, ročník 2003 (dále jen „Winterová“) [kde se uvádí, že vymáhání nároků úpadce správcem konkursní podstaty není incidenčním sporem]. Dovolatel připouští, že předmětné usnesení se týkalo sporu o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky dle § 23 odst. 2 ZKV, podotýká však, že Ústavní soud se vyjádřil i k ostatním incidenčním sporům, když uvedl:

„U incidenčních sporů však nikdy nejde o rozsudek na plnění (rozsudek nemůže být exekučním titulem), neboť je jím řešen jenom základ, tj. zda se uspořádání práv a povinností ve zvláštním řízení sporného práva týká, či nikoliv. V souladu s tím je předmětem odporového sporu určení pravosti (existence) nebo neexistence pohledávky, její výše nebo pořadí (Winterová, str. 12-17). Odporový spor tedy nesměřuje k samotnému plnění, ale pouze k určení, zda bude sporná pohledávka v rozvrhu uspokojována, či nikoliv.“ (posledně citovanou větu dovolatel zvýraznil). Dovolatel míní, že s výše řešeným souvisí i závěr obsažený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2013, sp. zn. 29 Cdo

392/2011 (jde o rozhodnutí uveřejněné v časopise Soudní judikatura, č. 9, ročník 2014, pod č. 110) [o tom, že cílem ustanovení § 231 insolvenčního zákona je pouze zajistit, aby otázka platnosti právního úkonu, jež je určující pro příslušnost majetku dlužníka do jeho majetkové podstaty nebo pro identifikaci závazků dlužníka, nebyla v průběhu insolvenčního řízení účelově vytěsňována (určovacími žalobami podle § 80 písm. c) o. s. ř., podávanými u obecných soudů) mimo rámec procedur nastavených insolvenčním zákonem k řešení těchto otázek].

14. Následně se dovolatel vrací (s poukazem na ustanovení § 9 odst. 4 o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2013, § 11 odst. 1 a § 104a o. s. ř.) k otázce závaznosti rozhodnutí o věcné příslušnosti soudu, k čemuž cituje z usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 3. 2013, sp. zn. I. ÚS 1317/12, závěr, že proti rozhodnutí vrchního soud o věcné příslušnosti není možné podat žádné opravné prostředky a z nálezu Ústavního soudu ze dne 1. 6. 2010, sp. zn. I. ÚS 904/08 (jde o nález uveřejněný pod č. 118/2010 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu), názor, že proti usnesení o věcné příslušnosti je přípustná ústavní stížnost. Přitom proti rozhodnutí o věcné příslušnosti soudu nebylo podáno dovolání ani ústavní stížnost. Na tomto základě dovozuje, že usnesení Vrchního soudu v Praze o věcné příslušnosti brání zkoumání otázky věcné příslušnosti v dovolacím řízení. Zároveň je (dle dovolatele) zřejmé, že rozhodovací praxe Nejvyššího soudu na straně jedné (R 60/2014) a Vrchního soudu v Praze a Vrchního soudu v Olomouci na straně druhé je odlišná, respektive si vzájemně odporuje.

15. Dovolatel uzavírá, že právní posouzení otázky dvoufázovosti uplatněni následku neplatného či neúčinného právního úkonu odvolacím soudem je nesprávné a v rozporu s právním názorem Vrchního soudu v Praze a Vrchního soudu v Olomouci.

Ad [3] (K počátku běhu promlčecí lhůty nároku na vydání plnění z neplatného nebo neúčinného právního úkonu do majetkové podstaty dlužníka).

Dovolatel potud namítá, že právní názor odvolacího soudu, že při zamítnutí žaloby (pro předčasnost) by hrozilo promlčení pohledávky na vrácení bezdůvodného obohacení (§ 107 obč. zák.) odporuje závěrům vysloveným v usnesení Vrchního soudu v Praze z 18. 9. 2013 (o tom, že dokud neplatnost právního úkonu nebude zjištěna pravomocným rozhodnutím insolvenčního soudu, nevznikne v insolvenčním řízení ani povinnost vydat bezdůvodné obohacení. K případné neúčinnosti pak opěk zdůrazňuje, že ta je založena teprve rozhodnutím insolvenčního soudu. Dovolatel dále uvádí, že je mu znám obsah rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 18. 6. 2008, sp. zn. 29 Odo 963/2006 (jde o rozsudek uveřejněný pod č. 110/2008 Sb. rozh. obč.) o promlčitelnosti práva uplatnit neúčinnost právního úkonu dle § 14 odst. 1 písm. a) ZKV nebo dle § 15 ZKV, pro poměry neúčinnosti podle insolvenčního zákona však má tuto otázku (pro výsledek sporu zásadní) za neřešenou dovolacím soudem.

Stejně tak nebyla dosud řešena (dle dovolatele) otázka, zda návrh na vydání plnění z bezdůvodného obohacení je občanskoprávním vztahem, na nějž se aplikuje ustanovení § 107 obč. zák.

Ad [4] (K předčasnosti žaloby na plnění).

Z usnesení Vrchního soudu v Praze z 18. 9. 2013 podle dovolatel e plyne, že odvolací soud posoudil nesprávně i otázku předčasnosti žaloby. K tomu se dále dovolává názorů obsažených v (jímž označených) rozhodnutích insolvenčních soudů prvního stupně.

Ad [5] (K přerušení řízení).

16. Potud dovolatel namítá, že není důvod přerušovat řízení, když je namístě žalobu zamítnout, jelikož žalovaná částka představuje plnění ze synallagmatických závazků, jež má být podmíněno vrácením (poskytnutím) plnění druhou smluvní stranou. K tomu dovolatel poukazuje na závěry

formulované k vrácení oboustranných plnění v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2009, sp. zn. 33 Odo 1615/2006, v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2009, sp. zn. 23 Cdo 3008/2007 nebo v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2011, sp. zn. 28 Cdo 1632/2011.

**III.**
**Přípustnost dovolání**

17. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2013) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

18. Nejvyšší soud se nejprve zabýval tím, jaký vliv na řízení měla okolnost, že usnesením insolvenčního soudu ze dne 22. 4. 2014, č. j. KSPH 37 INS 23802/2012-529, došlo k přeměně reorganizace dlužníka v konkurs (jehož účinky trvají). K tomu budiž řečeno, že s přihlédnutím k obsahu spisu je zřejmé (aniž by bylo nutné zkoumat na tomto místě povahu sporu), že účastnicí řízení se místo dlužníka stala insolvenční správkyně dlužníka.

19. Pro obecný spor (za nějž danou věc považuje dovolatel) by platilo, že prohlášením konkursu na majetek dlužníka se řízení ve vztahu k dlužníku přerušilo (§ 263 insolvenčního zákona, ve znění účinném k 22. 4. 2014). Podání insolvenční správkyně dlužníka z 13. 6. 2014 (č. l. 534-536) však je svým obsahem návrhem na pokračování v řízení, na základě něhož by se jmenovaná stala (v souladu s § 264 odst. 1 insolvenčního zákona v tehdejším znění) účastnicí řízení místo dlužníka. Kdyby mělo jít o incidenční spor (byť projednávaný u jiného než insolvenčního soudu), pak by týž závěr (že účastnicí řízení se místo dlužníka stala insolvenční správkyně dlužníka) plynul z toho, co na dané téma uvedl Nejvyšší soud v usnesení ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2151/2008, uveřejněném pod č. 24/2010 Sb. rozh. obč. (totiž, že incidenční spory, jichž se účastní dlužník, se prohlášením konkursu na majetek dlužníka nepřerušují a na jeho místo bez dalšího nastupuje jeho insolvenční správce). Srov. k tomu dále např. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3193/2007, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 8. 2012, sp. zn. 29 Cdo 2556/2011 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2014, sen. zn. 29 ICdo 73/2014.

20. Nejvyšší soud proto jako s (jedinou) žalobkyní dále jednal s insolvenční správkyní dlužníka.

21. Dále Nejvyšší soud zkoumal přípustnost dovolání v dané věci.

22. Dovolání nesměřuje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., takže zbývá určit, zda je přípustné podle § 237 o. s. ř. (když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř.).

23. Podle ustanovení § 237 o. s. ř. pak platí, že není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

24. Dovoláním napadený výrok je rozhodnutím odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí. Dovolání v dané věci je pak přípustné podle § 237 o. s. ř. k zodpovězení všech dovolatelem položených otázek, když otázky ad [1] a [3] až [5] jsou dovolacím soudem dosud neřešené a otázka ad [2] nebyla zčásti řešena (v poměrech založených tím, že požadované peněžité plnění bylo rozhodnutím nadřízeného soudu přikázáno k projednání a rozhodnutí jinému věcně příslušenému soudu (než insolvenčnímu soudu, jenž rozhoduje o tvrzené neúčinnosti právních úkonů dlužníka).

## IV.
## Důvodnost dovolání

25. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

26. V hranicích právních otázek vymezených dovoláním činí Nejvyšší soud k jednotlivým právním otázkám následující závěry.

Ad [1] (K závaznosti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 9. 2013).

Podle ustanovení § 104a odst. 7 o. s. ř. usnesením vrchního nebo Nejvyššího soudu o věcné příslušnosti jsou účastníci řízení a soudy vázáni.

Dle ustanovení § 159a o. s. ř., nestanoví-li zákon jinak, je výrok pravomocného rozsudku závazný jen pro účastníky řízení (odstavec 1). V rozsahu, v jakém je výrok pravomocného rozsudku závazný pro účastníky řízení a popřípadě jiné osoby, je závazný též pro všechny orgány (odstavec 4).

Ustanovení § 167 odst. 2 o. s. ř. pak určuje, že není-li dále stanoveno jinak, užije se na usnesení přiměřeně ustanovení o rozsudku.

27. V této podobě platila citovaná ustanovení v době vydání usnesení Vrchního soudu v Praze (18. 9. 2013) a později nedoznala změn; s tou výjimkou, že ustanovení § 159a odst. 4 o. s. ř. se s účinností od 1. ledna 2014 v § 159a o. s. ř. posunulo (nyní jde o odstavec 3).

28. V intencích předmětných ustanovení pak platí, že účastníci řízení a soudy jsou vázání usnesením „nadřízeného soudu“ (k nesprávnému zaměňování s pojmem „odvolací soud“ srov. stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 1996, Plsn 1/96, uveřejněné pod č. 48/1996 Sb. rozh. obč.) „o věcné příslušnosti“ (§ 104a odst. 7 o. s. ř.). Srov. k tomu R 68/2011, R 69/2014 nebo i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1934/2009 (ústavní stížnost proti tomuto usnesení odmítl Ústavní soud usnesením ze dne 31. 3. 2011, sp. zn. III. ÚS 3419/2010).

29. Tato „vázanost“ se ovšem promítá výlučně v posouzení procesní otázky řešené výrokem (§ 159a odst. 1 a 4 o. s. ř., v rozhodném znění), tedy v posouzení, který soud (zde okresní soud) je „věcně příslušný“ k projednání a rozhodnutí věci v prvním stupni. Je naopak vyloučeno, aby nadřízený soud rozhodující o věcné příslušnosti v režimu § 104a o. s. ř. formuloval jakýkoli závazný právní názor k otázce, jak má být meritorně posouzen žalobou uplatněný nárok, nebo aby (dokonce) soud, jemuž byla věc postoupena jako soudu věcně příslušnému nebo účastníci řízení vydávali závěry, jež nadřízený soud přijal pro účely odpovědi na otázku, který soud je v prvním stupni věcně příslušný k projednání a rozhodnutí věci, za závazný právní názor při následném rozhodování takto určeného věcně příslušného soudu o žalobou uplatněném nároku.

30. Budiž řečeno, že obdobnou problematikou „závaznosti“ rozhodnutí nadřízeného soudu o věcné příslušnosti, se Nejvyšší soud v minulosti zabýval při posuzování povahy sporů vzniklých na poli práva konkursního (podle zákona konkursu a vyrovnání). Zákon o konkursu a vyrovnání (ve znění účinném do 31. 12. 2007) totiž (oproti insolvenčnímu zákonu) neobsahoval taxativní výčet sporů vyvolaných konkursem a v některých případech tak nadřízené soudy svými rozhodnutími předurčily k rozhodnutí ve sporu (jako věcně příslušný soud prvního stupně) okresní soud, ačkoli správně měl věc rozhodovat v prvním stupni (jako spor vyvolaný konkursem) krajský soud. Přitom posouzení, zda jde o spor vyvolaný konkursem (podle zákona konkursu a vyrovnání) mělo (má) vliv na s tím související procesní otázky.

31. V rozsudku ze dne 29. 9. 2010, sp. zn. 29 Cdo 3375/2010, uveřejněném pod č. 41/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 41/2011“), totiž Nejvyšší soud uzavřel, že ač byl zákon o konkursu a vyrovnání zrušen (s účinností od 1. 1. 2008) insolvenčním zákonem, s přihlédnutím k § 432 odst. 1 insolvenčního zákona se pro konkursní a vyrovnací řízení zahájená před účinností tohoto zákona (a tudíž i pro spory vedené na jejich základě) použijí dosavadní právní předpisy (tedy vedle zákona o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. 12. 2007, i občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2007).

32. Ve výše již zmíněném usnesení sp. zn. 29 Cdo 1934/2009 Nejvyšší soud vyšel z toho, že jde o spor vyvolaný konkursem (o odpůrčí žalobu podle § 16 ZKV), pro nějž se uplatní občanský soudní řád ve znění účinném do 31. 12. 2007, i když vzhledem k závaznému soudnímu rozhodnutí o věcné příslušnosti projednával spor v prvním stupni jiný soud, než který je k rozhodování o tomto typu sporů povolán (jako věcně příslušný) zákonem (o oné věci takto rozhodoval v prvním stupni okresní soud). Z tohoto závěru vyšel i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1940/2011, uveřejněný pod č. 116/2012 Sb. rozh. obč. Tam Nejvyšší soud uzavřel, že povaha sporu (to, zda jde o spor vyvolaný konkursem) předurčuje i podobu (rozhodné znění) občanského soudního řádu, podle kterého soud v této věci postupuje (R 41/2011), bez zřetele k tomu, který soud byl určen (rozhodnutím nadřízeného soudu) v prvním stupni k jejímu projednání. Ke stejnému závěru se Nejvyšší soud přihlásil např. též v usnesení ze dne 28. 11. 2013, sp. zn. 29 Cdo 3710/2013.

33. V témže duchu lze uzavřít pro poměry práva insolvenčního, že odpůrčí nárok podle insolvenčního zákona [jenž se uplatňuje odpůrčí žalobou, k níž je legitimován výlučně insolvenční správce, a který se v době podání původní žaloby (28. 1. 2013) řadil (podle § 159 odst. 1 písm. d/ insolvenčního zákona) mezi incidenční spory] neztrácí tuto svou povahu jen proto, že k jeho projednání a rozhodnutí byl rozhodnutím nadřízeného soudu závazně určen jiný (než zákonem předepsaný) soud prvního stupně. I takový nárok nepochybně má (musí) být v meritorním rozhodnutí poměřován úpravou obsaženou v ustanoveních § 235 a násl. insolvenčního zákona.

34. Rozhodnutí nadřízeného soudu (jenž k projednání a rozhodnutí věci v prvním stupni určí závazně, leč nesprávně, okresní soud) se promítá v procesní rovině věci potud, že okresní soud (jenž nemá žádný vliv na chod insolvenčního řízení a na zveřejňování soudních rozhodnutí a jiných písemností v insolvenční rejstříku) z povahy věci nemůže postupovat způsobem předepsaným pro incidenční spory vedené u insolvenčního soudu především ustanoveními § 160 až § 162 insolvenčního zákona (jako primární procesní předpis v takovém případě užívá občanský soudní řád). V žádném případě tím však není předepsáno, jak má být uplatněný nárok posuzován v hmotněprávní rovině (není vyloučeno, že „okresní“ soud žalobě vyhoví s poukazem na to, že byla naplněna některá ze skutkových podstat neúčinnosti plynoucí z insolvenčního zákona).

35. Poukaz dovolatele na usnesení Nejvyššího sp. zn. 26 Cdo 3053/2011 a 22 Cdo 587/2005 je v dotčených souvislostech nepřípadný, jelikož ta se zabývala otázkami účinků dříve vydaných „rozhodnutí o věci samé“ (mezi něž nepatří rozhodnutí nadřízeného soudu o věcné příslušnosti). O žádný rozpor v judikatuře Nejvyššího soudu nejde.

36. Dovolání tudíž potud není důvodné.

Ad [2] (K „dvoufázovosti“ uplatnění právních následků neplatných či neúčinných úkonů podle insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 12. 2013).

37. Nejvyšší soud v R 60/2014 při výkladu insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 12. 2013 (pro věc rozhodném) jednoznačně formuloval závěr, že posouzení žalobou uplatněného nároku (jako celku) coby nároku vzešlého z neúčinného právního úkonu dlužníka nepřekáží, že žalobce se žalobou domáhal jak vyslovení neúčinnosti jím označeného právního úkonu, tak (současně) zaplacení částky,

jež v důsledku takového úkonu ušla (podle žaloby měla ujít) z majetku (majetkové podstaty) dlužníka. Na tomto závěru nemá důvod cokoli měnit ani na základě (nesouhlasné) argumentace obsažené v tomto dovolání. Důvod připustit dovolání pro tuto otázku byl dán jen proto, že oproti situaci rozebírané v R 60/2014 v této věci již v důsledku rozhodnutí nadřízeného soudu (usnesení Vrchního soudu v Praze z 18. 9. 2013) došlo k rozdělení původně společně uplatněných odpůrčích nároků (tak, že u insolvenčního soudu se pod sp. zn. 33 ICm 244/2013 projednává žaloba o určení neplatnosti (eventuálně neúčinnosti) označených smluv, kdežto žaloba o zaplacení („vydání“) plnění z těchto smluv se dále vede u okresního soudu v této věci. Ani toto umělé rozdělení odpůrčích nároků mezi dva rozdílné soudy prvního stupně (krajský soud na straně jedné a okresní soud na straně druhé) však nemění ničeho na závěru, že zaplacení částky, jež v důsledku neúčinného právního úkonu ušla (podle žaloby měla ujít) z majetku (majetkové podstaty) dlužníka, se lze domáhat (rovněž coby odpůrčího nároku) současně s vyslovením neúčinnosti takového právního úkonu.

38. Budiž dodáno, že cituje-li dovolatel na podporu svého názoru z usnesení Ústavního soudu, pak přehlíží, že ten se vyjadřoval (jak patrno přímo z citované pasáže) k „odporovým“ sporům (tedy ke sporům o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky) a nikoli ke sporům z „odpůrčích“ nároků.

39. Dovolání tak ani potud není důvodné.

Ad [3] (K počátku běhu promlčecí lhůty nároku na vydání plnění z neplatného nebo neúčinného právního úkonu do majetkové podstaty dlužníka).

S přihlédnutím k odpovědi na otázku ad [2] ztrácí význam odpověď na otázku ad [3] (ta by měla význam, jen kdyby žaloba o požadované plnění nebyla podána současně s včasnou žalobou o určení neplatnosti (eventuálně neúčinnosti) právního úkonu.

Ad [4] (K předčasnosti žaloby na plnění).

S přihlédnutím k odpovědi na otázku ad [2], je zjevné, že žaloba na plnění není předčasná.

Ad [5] (K přerušení řízení).

40. Vzhledem k tomu, že předmětný nárok je (byl) uplatněn souběžně ze dvou právních důvodů (z titulu neplatnosti eventuálně neúčinnost předmětných smluv) a že žaloba o vydání plnění z neúčinného právního úkonu nemá synallagmatickou povahu (srov. § 285 odst. 4 insolvenčního zákona, ve znění účinném do 31. 12. 2013) neobstojí ani dovolatelovy námitky proti přerušení řízení (podle pokynu odvolacího soudu v napadeném rozhodnutí). Je rovněž zjevné, že nemohou-li být rozdělené odpůrčí nároky projednány souběžně, je namístě, aby okresní soud vyčkal výsledku řízení o vyslovení neplatnosti (eventuálně neúčinnosti) předmětných smluv.

41. Dovolání tak ani potud není důvodné.

42. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), se ze spisu též nepodávají.

43. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243d písm. a/ o. s. ř.).